

A DUNAI NÉPEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Irta: Fogarasi Béla

(A magyarországi »Társadalmi Szemlé«-ből
vettük át ezt a tanulmányt)

Napjainkban sokat beszélnek a dunai népek együttműködéséről, a jószomszédi viszony kiépítéséről, a dunai népek barátságáról. Önmagában véve ez örvendetes tény és mindenestre nagy haladás az e.műt 25 évhez képest, amikor a féktelen sovinizmus szelleme uralkodott közéletünkben. Azonban nézzük a dolgokat realiztikusan. A dunai népek együttműködésének kérdését nem lehet egyszerűen udvariassági nyilatkozatokkal megoldani. Mi több: 25 év, sőt egy évszázad mulasztásait, hibáit nem lehet máról holnapra behozni.

Feladatunk abban áll, hogy alapot, bázist teremtsünk a dunai népek együttműködésére. Nem akarunk homokra, ingoványos talajra kártyavárakat építeni. Mint minden téren, úgy ezen a téren is reális talajra és reális módszerekkel akarunk építeni.

Ehhez legelőször is az szükséges, hogy történeti és gazdasági alapon és ne érzelmi alapon vizsgáljuk meg a dunai kérdést és magyar vonatkozásait. Át kell gondolnunk a második világháború tanulságait. Le kell vonnunk a háború befejezése után kialakult helyzetből a következményeket. Más szóval a következő kérdésekkel kell foglalkoznunk:

1. A német imperializmus és a dunai népek viszonya a múltban és jövőben.
2. A dunai népek gazdasági együttműködésének feltételei és lehetőségei.
3. A politikai együttműködés kérdései, a dunai népek állami formája és a nemzetiségi kérdés.

1.

A dunai népek — tág fogalom. Szó szerint még a németek is hozzátartoznak, mert hiszen a Duna a Fekete-erdőben ered. És az egyszerű sváb paraszt, aki azt hitte, hogy ha a Duna forrását tenyerével begyömöszöli, akkor a Duna folvását megakaszthatja, bizonyos értelemben történeti szimbólumnak tekinthető. A németek mindig azt hitték, hogy az ő előjoguk a Duna és a Dunavölgye felett rendelkezni.

Mi a németeket nem soroljuk a dunai népek közé és ez alatt a kifejezés alatt elsősorban a magyar, a román, a délszláv és a bolgár népet értjük.

Két hódító hatalom fenyegette és akadályozta a dunai népek szabad fejlődését, önállóságát és függetlenségét a történelem folyamán. Az egyik Németország volt, a másik Törökország.

Németország hódító törekvései egyformán fenyegették úgy a szláv népek, mint a magyar nép szabad fejlődését. A történelem egyik nagy tragédiája éppen abban állott, hogy a magyar és a szláv népek nem ismerték fel a közös, fennálló történeti érdekközösséget a német hódítók nyomó törekvéseivel szemben.

Az utolsó 75 évben a német imperializmus kialakulásától kezdve Németország a dunavölgyi népek leigázására irányuló törekvése egyre nagyobb arányokban bontakozik ki — mint Németország világhegemóniára irányuló törekvésének egyik döntő fontosságú láncszeme.

A német politika Magyarországnak ebben a koncepcióban kezdettől fogva a csatlós, a vazallus szerepét szánta.

Billow, Németország kancellárja, Bismarck egykori híve és tanítványa, emlékirataiban a következőket írja: »1884. év nyarán Bismarck herceg a térképen Magyarországra mutatva a következő megjegyzést tette: »Itt a Duna és a Kárpátok között ülnek a magyarok. Számunkra ez ugyanaz, mintha a németek ülnének ott, mert az ő sorsuk szorosan össze van fűzve a miénkkel. A

magyarok velünk együtt tartják magukat és velünk buknak el. Ez lényegében megkülönbözteti őket a szlávoktól és románoktól. Magyarország számunkra a legfontosabb tényező az egész Balkánon, amely, mint ismeretes, mindjárt a bécsi Landstrasse mögött kezdődik.» Bismarck szavaiban kifejezésre jut a német imperializmus politikájának alapötrevkése: a dunai népek között egyenletlenséget szítani, nevezetesen a magyar nép, a szláv népek és a román nép közé éket verni, a magyar népet a többi dunai nép ellen felhasználni és végül valamennyit elnyomni és leigázni.

A magyar uralkodó osztályok 1867 után teljesen magukévá tették ezt a bismarcki álláspontot s a nemzetközi politika terén a német imperializmus esatfősaivá váltak.

Bismaroktól tovább vezet az út a »Mitteleuropa«, a »Berlin—Bagdad«, a »Kelet felé« (»Drang nach Osten«) imperialista politikájához, amely magában foglalja a dunai népeknek függőségét Németországtól. Ez a függőség nemcsak gazdasági, hanem politikai és katonai is volt, amint ezt az első világháború Magyarországra és Bulgáriára vonatkozólag ékezen demonstrálja.

Az első világháborútól a második világháborúig vezető út nem egyéb, mint a német imperializmus elnyomó és hódító törekvéseinek új formák között való megvalósítása.

De a történeti igazság megköveteli annak a megállapítását is, hogy nem egyedül Németország akart a Dunamedencében uralkodó befolyást gyakorolni. Az első és a második világháború közötti időszak a dunai népek történetének egyik legszerencsétlenebb, letragikusabb korszaka. A dunai népek sorsa fűlött nem a népek maguk, hanem idegen imperialista hatalmak döntöttek. Abban, hogy a népek nem szabadulhattak fel, nem léphettek mindjárt az első világháború után a demokratikus fejlődés szabad útjára, nagy szerepe volt a győztes hatalmak, nevezetesen az akkori entente-imperializmus politikájának. E politika egyik célja abban állott, hogy Németország ellen, a német imperializmus rítaszűtelésének megakadályozása céljából összekovácsolja a dunai népeket. De ugyanakkor ennek a politikának a másik célja és tulajdonképeni tengelye a *Szovjetunió elleni barriere* felállítása volt. A szovjetellenes politikának pedig *reakciós, antidemokratikus belpolitikai rezsimekre* volt szüksége. Meg kell állapítani a történelmi tény: Churchill és más entente-politikusok hosszú éveken át folytatott szovjetellenes imperialista politikája nagymértékben elősegítette a fasiszmus kialakulását a dunai országokban. 1933 óta az egész dunai fronton rohamosan előnyomul a német fasiszta imperializmus. Erőtlennek mutatkoznak a kísérletek, melyeket Anglia és Franciaország tesznek a német előnyomulás megakadályozására. A dunai államok rendkívül labilis belső helyzete, a belpolitikai reakció uralma ezeket az államokat képtelenné tette arra, hogy szembezálljanak a német imperializmus döntő előretörésével a Dunavölgyében, Magyarország, Románia, Jugoszlávia, Bulgária reakciós és fasiszta urai a német elnyomók cinkosai és eszközei voltak. Ismeretes a hitleri program. »Németország lesz Európa centruma s ekörül egy kelet-európai konföderáció, Lengyelország, Balti államok, Magyarország. *Segédnépek szövetsége hadsereg nélkül, saját gazdaság nélkül.* Nem is gondolok egy pillanatra sem arra, hogy bármelyik országnak engedményeket tegyek emberiség alapon. Péld. Magyarországnak régi határai visszaállítására. Nem fogok különbséget tenni barátok és ellenség között. A kis nemzetek kora lejárt.» (Rauschning: »Hitler bizalmasa voltam«.)

»A római kor végén az egész terület az Urál-, a Fekete-tenger, a Duna és a Rájna között a németek birtokában volt. A népvándorlás idején a német ötettség egész Európát magában foglalta. A germánok voltak azok, akik Európát először egy egységgé foglalták össze.

Európa mint kulturális és szellemi egység a germánok alapítása.»

»A német kultúrbebefolyás kiterjed mindazon területekre, amelyek évszáz-

dokon át Németország hűbéresei voltak vagy az osztrák soknépű államhoz tartoztak.» (l. o.)

A német fasiszmus minden eszközzel, vérrel és vassal meg akarta semmisíteni a dunai népek nemzeti függetlenségét és állami önállóságát. Hitler realizálni akarta a dunai területnek azt a teljes germanizációját, amelyről a nagy-német történetírók, a nacionalista német költők évszázadokon át álmodoztak. Ez ma nem hipotézis, nem feltevés, hanem kétséghívhatatlan történeti tény.

A második világháború eredménye, a német fasiszmus megsemmisítése, a dunai népek számára jelentőségű történelmi fordulatot jelentett, Nemcsak annyit jelent ez, hogy a dunai népek számára megszűnt a megsemmisítés veszélye, hanem még sokkal többet. Megteremtődtek egy új fejlődésnek a lehetőségei, amely nem olyan lesz, mint az első világháború utáni fejlődés. Akkor a háború befejezése nem hozta magával a népek békéjét, a dunai népek együttműködését, a gazdasági fellendülést, hanem súlyos nemzetiségi ellentéttekhez, krónikus agrárkrízishez, a dunamenti országok reakciós belpolitikai fejlődéséhez, a fasiszmushoz és egy új világháborúhoz vezetett. A második világháború befejezése a német imperializmusnak vereségéhez, a német fasiszmusnak és a csatósállamok fasiszmusának megsemmisítéséhez vezetett. A belpolitikai fejlődés ma nem a Horthy-kurzus, nem közbékevesztésbe kenderőzött katonai és dinasztikus diktatúráknak a jegyében, hanem az új, népi demokráciák megvalósulásának a jegyében áll. Döntő szerepe van ebben annak a ténynek, hogy a dunai államok felszabadulásukat a Szovjetunióknak köszönhetik.

2.

A Magyarország, Románia, Jugoszlávia és Bulgária gazdasági strukturája között fennálló különbségek és egyenlőtlenségek nem változtatnak azon az *alapról* tényen, hogy a *dunai népek gazdasági fejlődésükben valamenyien elmaradtak.* Ez az, ami helyzetüket ma is alapvetően meghatározza. Ebből következik a dunai népek közös feladata, közös erővel megszerezni gazdasági haladás összes feltételeit. A gazdasági elmaradottság megnyilvánulkozik a termelőerők kifejlődésének erősen gátolt, akadályozott jellegében, valamint a széles néptömegek rendkívül alacsony életszínvonalában, amelynek főoka a termelőerők fejletlenségén kívül — és ezzel szoros kölcsönhatásban — a dunai államok elmaradt szociális strukturája volt.

Mitrany szerint 1938-ban a kelet-európai népek táplálkozási színvonalát, hogy az az egészségügyi kívánalmaknak megfelelően, átlagban 53—210%-kal kellett volna felemelni, Magyarországon 140%-kal. Ehhez a színvonalhoz a hús, tejttermékek, gyümölcs termelését a szóbanforgó országokban 55—70%-kal kellene növelni.

Ennek az alacsony színvonalnak az egyik oka, amelyet Mitrany és munkatársai az ő polgári beállítottságuknak megfelelően különösen és majdnem kizárólag hangsúlyoznak, a dunai államokban a munkaerő alacsony termelékenysége. Ez valóban igen fontos tényező. Délkelet-Európában egy paraszt átlag másfél személy élelmiszerszükségletét tudta kitermelni, a nyugateurópai paraszt négy személy élelmezését. Azonban ez a vizsgálat nem terjed ki ezeknek a tényeknek gyökereire, társadalmi okaira. A termelékenység alacsony fokának okai nem technikai, nem természeti, nem geográfiai jellegűek, — sőt sok tekintetben ezek a geográfiai feltételek nagyon kedvezőek. A szóbanforgó országok elmaradt szociális strukturáiú félféudális országok voltak s az ebből eredő viszonyok akadályozták és következményeikben még ma is akadályozzák a termelékenységnek akadálytalan fejlődését.

A fentnevezett országokban a második fő probléma az országok belső gazdaságában az agrár és ipari termékek értékesítésének viszonya s ugyanez *külkereskedelmi* vonatkozásban.

Egy nagyon elterjedt vélemény szerint, amely magyar közgazdasági iro-

daimunknak valóságos dogmája volt, — annak, hogy Magyarország és a többi dunai államok kénytelenek voltak Németországhoz csatlakozni, az volt az oka, hogy Németország felvevő piacot nyújtott a magyar, a bolgár, a román, a jugoszláv agrárexport számára és iparcikkeket adott helyébe. Észert ezek az államok kényszerültek volna a csatlakozásra. Nem szükséges, hogy e helyen részletesen bíráljuk ezt a felfogást. Ez az érvelés látszólag nagyon szépen hangzik és ezzel látszólag tudományos alapon lehet megindokolni és megerősíteni az uralkodó osztályoknak bűnös politikáját. A valóságban azonban ez a felfogás homokra épült és nem állja meg a kritikát. Annak a ténynek, hogy az uralkodó osztályok agrárexportjuk értékesítésében utálva voltak erre a Németországtól való függőségre, legényesebb oka az, hogy nem a belső piac kiterjesztésére dolgoztak, amely a széles néptömegek életszínvonalának felemelését és a nagyarányú fogyasztást lehetővé tette volna, hanem magasabb profit, nagyobb szubvenció reményében és kifátásában, a széles néptömegek életszínvonalát lecsökkentve és az éhezési szintvonalat közelébe vagy arra beszorítva folytatták külkereskedelmi és egész gazdasági politikájukat.

De bármint is legyen, le kell vonnunk az új világ helyzetnek a következő ményét. Az, ami a múltban sem volt helytálló, még kevésbé lehet érvényes az új világ helyzetre nézve. A dunai népek szempontjából az új helyzetre éppen az jellemző, hogy a Németországgal való kapcsolatnak a háború előtt fennállt formája megszűnt, és többé fel nem újítható. Németország a jövőben nem exportálhat jelentős mértékben iparcikkeket a dunai államok számára és nem tudja felvenni azoknak az agrártermékeit. Az eddigi közlések szerint a szövetségesek abban állapodtak meg, hogy a német acéltermelés évente 5,8 millió tonna lesz. Ebből nem jut exportra. És az acél a termelésnek egy döntő kritériuma. A Szovietunió és az Egyesült Államok azon az állásponton vannak, hogy a német nehé- és gépipart Németország belső szükségleteinek fedezésére alkalmas arányokban lehet csak meghagyni és nem olyan arányokban, hogy Németország ismét Európa gazdaságának valamelyes formában centrumává válhasson. Angol gazdasági köröknek az álláspontja abban áll, hogy Németország iparának továbbra is fedezni kell Európa, nevezetesen Délkelet-Európa ipari szükségleteit és hogy enélkül «káosz» állna elő. Azonban ezeknek a gazdasági köröknek az álláspontja, ami nézetünk szerint, nem helyes. Semmiféle káosz sem fog keletkezni abból, hogy Németország nem fogja többé előzőleni iparcikkeivel Délkelet-Európát, Délkelet-Európa egyrészt a maga termelésével fedezni tudja és fedezni fogja szükségleteit az ipar terén, másrészt alkalmas lesz más államokkal való kapcsolatokkal kielégíteni azokat a szükségleteit, amelyek nemzetgazdasági és nem szűk magánérdekek szempontjából mérvadók. Ezért a dunai államoknak új gazdasági kapcsolatokat kell keresni külkereskedelmi és egyéb államközi gazdasági kapcsolatok kiépítésében.

Sokan külföldi kölcsönökben látják az egyedüli csodagyógyszert. És lázas reménységgel mormolják, mint valami üdvözítő formulát, hogy csak egy óriási dollárkölcsön segíthetné ki Magyarországot a mai válságból. Legyen szabad erre a kérdésre itt csak egy megjegyzést tenni. Az idézett angol vizsgálat szerint a külföldi kölcsönöknek felvétele a múltban óriási, súlyos terheket rótt a dunai államokra és közöttük a legsúlyosabb terheket Magyarországra. A kamatteher a dunai államokban igen súlyos volt, magasabb volt, mint más nyugateurópai országokban. A névleges kamat 6—9%-ig terjedt, amely a mellék-költségekkel együtt 8—12%-ra emelkedett. A kamatszorgálatás terhei 1932-ben az országok kivételének 22—49%-ig terjedő részét emésztették fel. Magyarország 48%-kal Görögország után a legkedvezőtlenebb helyzetben volt ezek között az államok között. Magyarország eladósodása a legmagasabb volt a nyolc délkelet-európai állam között, 83 dollár fejenként. Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy mi ne tartanánk kívánatosnak a külföldi kölcsönöket. Mi üdvözöl-

jük a külföldi kölcsönöket, de csak akkor ha azok a nemzetgazdaság érdekeit szolgálják és olyan feltételek között vehetjük fel őket, amelyek az ország állami és gazdasági függetlenségét nem érintik.

3.

Áttérek a *dunai népek és a Szovjetunió* gazdasági kapcsolatainak kérdéseire.

A dunai népek nagy érdeke a Szovjetunióval szoros gazdasági összeköttetésbe lépni.

Az első világháború után az antant egész törekvése arra irányult, hogy a dunai országokat elzárja a Szovjetunióval való kapcsolattól. Az eredmény gazdasági anarchia volt a Dunamedencében.

A Szovjetunióval való szoros együttműködés a reakciós nagytőkének nem tetszik, de sokkal reálisabb, mint más távoli kombinációk és megfelel a dunai országok gazdasági érdekeinek. A Szovjetunió geográfiai közelsége, a Dunahajózás mint fontos közlekedésügyi faktor, a Szovjetunió rendkívül sokoldalú gazdasága a legkedvezőbb feltételeket nyújtja ezeknek a kapcsolatoknak a kibővítésére. A Szovjetunió ipari felszerelést és nyersanyagokat tud nyújtani a dunai államok számára. A Szovjetunió nemcsak nyújtani tud, hanem fel is vesz. A Szovjetunió felvevőképességének határai állandóan kiszélesednek. Ezért a délkelet-európai államok a Szovjetunióban piacot találhatnak agrártermékfeleslegükre, sőt mint Magyarország, számos ipari terméknek elhelyezésére is. A Szovjetunió óriási gazdasági fejlődési perspektívái, melyeket az új ötéves terv elénk tár, a gazdasági együttműködésnek még egészen új lehetőségeit fogják megteremtteni. A Szovjetunió nem óhajtja ezeknek az országoknak a gazdaságát egyoldalú nyersanyagtermelési irányba terelni, mint Németország. Nincs érdekelve abban, hogy a dunai államok ne legyenek ipari államok is. Ellenkezőleg, a dunai államok gazdasági életképességében van érdekelve, améhez az ipari és mezőgazdasági termelés egyaránt szükséges.

A Szovjetunió alaptörvénye a *tervgazdaság*. A tervgazdaság lehetővé teszi a *válságok kiküszöbölését*, a termelés és fogyasztás harmónikus, folytonos, arányos és fokozódó növekedését, a szocialista akkumulációt. Mindez szilárd alapot teremt más államokkal, többek között a délkelet-európai országokkal való intenzív gazdasági együttműködésre.

A Szovjetunió válságmentes tervgazdálkodási rendszere alapján *tartós és folytonos* kereskedelmi és egyéb kapcsolatot tarthat fenn más országokkal. S ez annál fontosabb a dunai államok szempontjából, mert ezek régi gazdasági struktúrájuk mellett éppen a világ gazdasági válságok behatásainak nem tudnak ellenállni. A világ gazdasági válságok legpusztítóbb következményeit éppen a dunai államokban láttuk.

4.

A következő kérdés: a dunai népek gazdasági kapcsolatai egymás között, Németország annakidején a dunai államokkal külön-külön érintkezett, külön-külön kizsákmányolta, kirabolta Magyarországot, Jugoszláviát, Romániát. Most ezeknek az államoknak döntő érdeke abban áll, hogy egymás közt megtalálják a gazdasági kapcsolatnak új formáit. Ez nemcsak lehetséges, hanem szükséges is, a gazdasági fejlődésnek egyik alapvető kivánalma. De ehhez a mi gazdasági életünkben és a mi ideológiánkban, a magyar gazdaságpolitikai és szellemi ideológiában, egy fordulatra van szükség. Ez a fordulat leszámol a sovinizmusnak és a revizionizmusnak az országunkban ma is még rendkívül erős és rendszeresen terjesztett ideológiájával. E helyen az *ökonómiai sovinizmusról* akarok néhány szót mondani. E felfogás szerint a dunai népek viszonyának alaptörvénye, hogy a vezetés minden körülmények között Magyarországot illeti meg. A legjobb esetben az ismert latin kifejezéssel: »*primus inter pares*« (»első az egyenlők között«) jellemzik ezt a viszonyt. Még a liberálisabb ha-

zai szerzők is így tárgyalták a dunai népek helyzetét és a magyar népek, a magyar államnak a többi dunai államhoz való viszonyát.

Igen jellemző erre az álláspontira a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank háztörténete. A magyar nagytőkének ez az élcsoportja a dunai medence országairól a következőket állapítja meg:

»Ezek az országok primitív nemzeti és társadalmi fokon éltek... Ezek az országok a magyar finánc-tőke segítségével ébredtek politikailag is. A magyar tőke tehát nemcsak gazdasági létformát, hanem politika és nemzeti létformát is adott nekik. Vagy legalábbis nagyon lényeges mértékben járult hozzá a létformák kialakításához.«

Nem gondolják a tisztelt szerzők, hogy az effajta érve és magyar nemzeti szempontból is káros és helytelen: Nem gondolják, hogy soha nem vezethet komoly barátság, és színter együttműködéshez a dunai népek között? Ezen alapon a német és az osztrák tőke sokkal több joggal hivatkozhatna arra, hogy ő adott gazdasági, politikai és nemzeti létformát Magyarországnak, mert tőket ők is importáltak Magyarországra és hozzá sokkal többet, mint a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank importált Romániába, Jugoszláviába vagy Bulgáriába. A valóság az, hogy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a magyar finánc-tőke általában csupán közvetítői voltak az osztrák-német, vagy az angol és francia finánc-tőkének a Balkánon, felszabadítás helyett függőséget hoztak ezeknek az országoknak és ezért jó közvetítői profitot szeltek be. Jócsik Lajos, aki a Közép-Dunamedence gazdaságáról írt könyvében igen értékes statisztikai anyagot ad, ugyancsak teljesen helytelenül ezt írja: »A magyar vagy közép-dunamedencei finánc-tőke behatol a Balkánra, gazdasági ösztönzésével ő serkenti polgári létformára az itt élő népeket, jobbjágságot szabadít...« Nem a magyar finánc-tőke szabadította fel a jobbjágságot a dunai államokban, hanem maguk a dunai népek és a jobbjágság maradványait a népek szintén nem a finánc-tőke segítségével, hanem a Szovjetunió és a népi, demokratikus erők segítségével likvidálták.

Legfőbb ideje, hogy felszámoljunk a tudományosan tarthatatlan és politikailag káros sovinizmus álláspontjával. Ne igyekezzünk a magyar finánc-tőkének olyan érdemeket tulajdonítani, amelyekkel az sohasem rendelkezett. Igyekezzünk inkább megállapítani az új fejlődés tendenciáit és elősegíteni egy olyan gazdasági együttműködésnek a megteremtését, amely a Dunamedence államait valóban összehozza a gazdasági és nemzeti egyenlőség alapján. Mi nem azt mondjuk, hogy Magyarország legyen a »prímus inter pares«, »első az egyenlők között«, vagyis valójában az első a nem egyenlők között, azt sem mondjuk, hogy Jugoszlávia vagy Románia legyen az első. Mi azt mondjuk, hogy a dunai népek jól megfogott saját érdekeik alapján, a demokratikus egyenlőség alapján fogjanak össze egy új, életképes, célszerű gazdasági együttműködésnek megteremtésére. Csak így fogjuk leküzdeni azt a mélyeséges bizalmatlanságot, amely ma, a világháború tapasztalatai folytán nem egészen jogtalanul, — fennáll a mi jószándékú nyilatkozatainkkal szemben is, ha a múlt gyökeres likvidálása nélküli úgyszólván a levegőben biztosítjuk a dunai népeket baráti érzéseinkről.

A gazdasági kooperáció feltételei röviden a következők:

a) A földreform végbement mindezekben az államokban. Megsemmisült a nagybirtok, a féfeudális gazdasági struktúra. A nagybirtok volt az imperializmusnak egyik forrása.

b) Az államosítás, amely mindezen országokban folyamatban van és amely bizonyos fokig egy új gazdasági struktúrának a megteremtését fogja lehetővé tenni. Az államosítás lehetővé teszi pl., hogy a külkereskedelmet ne egy szűk, privilégizált gazdasági csoport monopolizálja, hanem hogy a külkereskedelmet a spekulánsok érdekei helyett az ország érdekei határozzák meg.

c) A kötöttgazdálkodás, — amelyet a dunai államokban több-kevesebb gyorsasággal és terjedelemben valósítanak meg, — szintén elő fogja segíteni ezeknek az országoknak a gazdasági együttműködését.

Milyen közös érdeki feladatok megoldásáról lesz szó a legközelebbi időszakban? Nem egy távoli perspektíváról, hanem a legközelebbi időszakra beszélünk.

A dunai forgalom kiépítése. Ez reális feladat és Budapest, mint dunai kikötőváros rendkívül alkalmas geográfiai helyzeténél fogva, fontos szerepet játszhat a nemzetközi hajózási forgalomban, amelyben a Szovjetunió és a nyugati államok is érdekelve vannak.

Kooperáció, összeműködés a mezőgazdaság terén. A modern tudományos módszerek felhasználásával, amelyek a termelékenységet rendkívüli mértékben kifejlesztették, óriási lehetőségek állnak előttünk. A magyar nagybirtok és a többi államok nagybirtoka és az egész reakciónak befolyása következtében maradtunk el és ezt az elmaradottságot behozni legfőbb közös érdekünk.

A munkaerő kérdése terén bizonyos együttműködés szintén lehetséges és kívánatos. A magyar kvalifikált szakmunkások száma nagyobb, mint a többi dunai államokban. Itt lehetséges lenne az összeműködés, cserék és pótlások kiegyenlítődése. Vannak országok, ahol ma munkanélküliség van és vannak országok, ahol munkaerőhiány van és ezek nem működnek együtt, sőt országokon belül ugyanakkor munkaerőhiány és munkanélküliség is lehetséges.

A fődolog azonban a belső piac kiépítése, az életszínvonal felemelése a dunai államokban, amely a gazdasági felvirágzásnak egyedül szolid, tartós alapját fogja képezni.

5.

De gazdasági együttműködés politikai együttműködés nélkül nem lehetséges. Tisztában kell lennünk azzal, hogy tisztán gazdasági alapon tartós és reális összeműködés államok között nem igen szokott létrejönni. Földrajzi közelség, ökonómiai, technikai célszerűség igen fontos tényezők, de ha politikai ellentétek állnak fenn, akkor az államok a gazdasági célszerűséget kénytelenek alárendelni a legfőbb politikai érdekeknek. Demokratikus államok egy reakciós Magyarországgal bizonyos ökonómiai előnyök dacára sem lesznek hajlandók reális, tartós, ökonómiailag kiépített együttműködés talajára lépni. Demokratikus dunai államok viszont egy demokratikus Magyarországgal hajlandók lesznek tartós gazdasági együttműködés talajára lépni, mert ez érdekükben áll.

A dunai népeknek a háború utáni új periódusban döntenie kell a jövő politikája felett.

A két főkérdés a következő:

1. A nemzetiségi ellentétek, viszálykodások, a nemzetiségi gyűlölet megszüntetése és a népek barátságának megvalósítása a Duna völgyében.

2. A jó külpolitikai, államközi viszony belpolitikai feltételei.

A két kérdés szorosan összefügg.

A nemzeti kérdésben a magyar közvélemény egyrésze a megoldást kizárólag a békeszerződéstől várja.

A békeelőkészítés kérdéséről folyó vita érdemi'leg már lezárult és pedig azzal, hogy a sovinizmus és a revizionizmus ebben a vitában politikai vereséget szenvedett. Ez e'ősorban annak köszönhető, hogy a Magyar Kommunista Párt a sovinizmus veszedelmes előretörésével szemben, amely már-már nemzetközi helyzetünk erős megrosszabbodásához vezetett, habozás nélkül, a pilanatnyi népszerűtlenséget is vállalva, felvette a harcot és részletesen megcáfolta azokat az érveket, amelyekkel a reakció a magyar belpolitikai helyzetet megnérgezni igyekezett.

A nemzeti kérdés megoldása nem egy egyszerű határkérdés. A nemzeti kérdés megoldásának útja a politikai és ökonomiai sovinizmus felszámolása úgy minálunk, mint a szomszéd államokban is.

Mi a nemzetiségi sérelmek orvoslását, a nemzetiségi surlódások fokozatos enyhítését, és kiküszöbölését a dunai államok egyik létkérdésének tartjuk. De elutasítjuk a sovinizta és illuzionista »mindent vagy semmit« álláspontot és reális politikát kívánunk folytatni ezen a téren is.

A nemzeti kérdés megoldása Délkelet-Európában szakaszokban, etappekban fog lefolyni.

Mennél következetesebben és mennél gyorsabban fog a dunai államokban a népi demokrácia megvalósulni, annál könnyebb lesz a nemzetiségi kérdés megoldása. Legyünk tisztában azzal, hogy a nemzeti egyenlőtlenség végső soron a reakciós nagytöke, nagybirtok, a reakciós bürokrácia műve. A dunai népek harmónikus együttműködésének feltétele és záloga a népi demokrácia győzelme. Jugoszlávia példája megmutatta, hogy ott, ahol a népi demokrácia keze van a hatalom, lehetséges egy soknemzetű államon belül is a népek egyenjogúságát, békéjét, szabad fejlődését megvalósítani. Ami minket illet: a legnagyobb szerencsétlenség volna szembehelyezkednünk a dunai népek történeti fejlődési tendenciájával. A dunai népek haladó szellemű összefűködésének nálunk megvan a maga történeti tendenciája: Kossuth Lajos konföderációtervezete:

»Egység, egyetértés, testvériség, magyar, szláv és román között? Igen, ez az én leforróbb vágyam, legőszintébb tanácsom! Ime egy mosolygó jövő, valamennyiök számára!«

Kossuth konföderációs terve utópia volt. De ez az utópia helyesebb irányt mutatott, mint amelyet a magyar uralkodó osztályok választottak és amely a nemzeti ellentétek, a nemzeti gyűlölet fokozódó kiélesedésén keresztül végül is az ország katasztrófájához vezetett.

De térjünk vissza a mai helyzethez.

Ma elsősorban arról van szó, hogy likvidáljuk a múlt átkos örökségét és helyreállítsuk a dunai népek között vagy helyesebben szóban megteremtjük a kölcsönös bizalom atmoszféráját és az együttműködés legelemibb előfeltételeit. Ebben az oly nagyjelentőségű munkában a *munkásosztály élenjáró szerepe még nem domborodott ki eléggé*. Am a munkásosztálynak, amely vezető szerepet játszott a fasiszmus elleni harcban a háború alatt, amely a nemzeti szabadságért a legnagyobb áldozatokat hozta, ma is különleges szerepe van amikor arról van szó, hogy új alapokra fektessük a dunai népek egymáshoz való viszonyát.

A népek barátságát nem teremthetjük meg a széles néptömegek fokozott aktivitása nélkül. A román-magyar, magyar-délszláv barátság csak a munkás-ság, parasztság és a haladó értelmiség műve lehet és az is lesz. A munkásosztályt, amelyet Marx és tanítványai az internacionalizmus szellemében neveltek, a sovinizmus aránylag a legkevésbé tudta befolyása alá keríteni. Ha a háború alatt tettekkel bizonyította be patriotizmusát, most patriotizmusát továbbra is fenntartva ugyanakkor harcolnia kell a népek és nemzetek egyenjogúságáért és testvériségéért. Az a tény, hogy az 1945-ben megalakult új Szakszervezeti Internacionálé, mint az első nagy nemzetközi szervezet elsőnek vette fel tagjai közé különbség nélkül a győztes és a volt csatlósállamok munkáságának szakszervezetét, sok neménnyel kecsegtető kezdet.

Ha a dunai népek számára eddig nem lett volna világos, hogy a demokrácia és a béke megvédése közös ügyünk, amelynek érdekében az együttműködésre a legnagyobb szükség van, úgy Churchill március 5-i Fultoni beszéde után, e tekintetben semmi kétség sem maradhat fenn. A beszéd egyik célja volt: a Szovjetunió és a vele szomszédos államok viszonyát elmérgesíteni. A beszéd másik célja volt diszkreditálni a délkelet-európai, dunai államok demok-